

Lag och evangelium i förkunnelsen med särskild betoning på frälsningstillägelsen

Ett personligt minne

Jag befinner mig i Pingstkyrkan i Uppsala en kväll i början av 2000-talet. Det är ungdomssamling, men det är bara ca ett dussin besökare. Samlingssalen är nedsläckt, men på plattformen där framme lyser strålkastarlamporna. En ung predikant, förmodligen ungdomspastor i församlingen, talar om hur viktigt det är att komma till Jesus och överlåta sig åt Honom. Han säger att det gäller att avgöra sig och uppmanar sina åhörare att ta steget. Med sig på plattformen har han några musiker. Någon spelar trummor, en annan elgitarr, alltmedan predikanten uppmanar ungdomarna nedanför plattformen att avgöra sig. Ingen av ungdomarna går fram. Predikanten fortsätter med sina uppmaningar under det att musikerna spelar alltmer dramatisk musik. Trumpinnarna slår allt snabbare och gitarristen driver på med känsloladdade toner. Men ingen av ungdomarna kommer fram. Musiken börjar efterhand mattas av.

Till slut säger predikanten att de kanske alla redan är frälsta, och därför inte gått fram. Men så kommer han med en ny uppmaning: Även om de redan tagit emot Jesus är det viktigt att de nu överlåter sig ännu djupare. De får chansen att göra en radikal omvändelse. Så börjar musikerna om på nytt, samtidigt som ett nytt varv av appeller följer från predikanten. Till slut kommer någon av ungdomarna fram och predikanten får med handpåläggning be om den Helige Andes uppfyllande eller liknande.

Så långt mitt minne från den där kvällen för ca tio år sedan – en upplevelse jag kommer att återvända till under detta föredrag.

Inledning

Lag och evangelium är det mest centrala ämnet inom homiletiken, läran om predikokonst. Vi fick under fjolårets konferens detta ämne behandlat i en rad föredrag och diskussioner. Vi skall i år dröja kvar något vid ämnet och, som rubriken anger, behandla det med särskild betoning på *frälsningstillägelsen*. Det är med stort allvar jag tar mig an detta ämne.

Endast evangeliet kan frälsa

Då vi talar om lag och evangelium i förkunnelsen med särskild betoning på *frälsningstillägelsen* – och om vi fattar frälsningstillägelsen i snäv eller egentlig bemärkelse – kan det endast bli tal om *evangelieförkunnelse*. Lagen kan nämligen inte frälsa någon enda människa. Lagens väg till frälsning är stängd för syndfulla människor, vilket vi alla är. Paulus skriver: ”Ty ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Genom lagen ges insikt om synd” (Rom. 3:20, se även Gal. 3:11 m.fl.). Det är endast evangeliet, det glada budskapet om frälsning genom Jesus Kristus och Hans gärning, som kan frälsa en människa, föda henne till ett nytt, andligt liv.

Lagen har ändå, som vi förstår av Romarbrevs-citatet, en helt avgörande funktion då en människa blir omvänd. Det är ju endast den människa som inser sin synd, som känner Guds vrede, som flyr till Jesus, som är syndares Frälsare. Lagens roll är alltså förberedande, den bryter ned de berg av högmod och egenrättfärdighet som finns i människans hjärta så att människan blir angelägen om sin frälsning. Men vid själva *frälsningstillägelsen* har lagen ingen som helst roll att spela. Där måste den tvärtom hållas helt och hållet borta. Evangeliet innehåller inga som helst villkor. När syndaförlåtelsen är förkunnad, när rättfärdiggörelsedomen är uttalad sätts det *punkt*, inte något kommatecken. Då återstår inga tillägg i stil med ”om du dessutom...”, ”men du måste...”, ”ifall du sedan...” o.s.v.

Lagen har fått sitt slut i Kristus (Rom 10:4). Den saliggörande trons enda objekt är evangelium. Men lagen måste, som sagt, föregå evangelium. Den skall predikas ”så att var mun skall stoppas till och hela världen stå med skuld inför Gud” (Rom 3:19). Då blir åhöraren överbevisad om sin synd och skuld och upptäcker sig stå som brottsling inför Gud. Om det skall bli någon omvändelse måste alltså lag och evangelium predikas så att de förbinds och skiljs på rätt sätt. Franz Pieper (en av Missourisynodens främsta teologer i generationen efter Walther) säger i *Kristen dogmatik*: ”Alla, som vill förbli i omvändelsens tillstånd, måste ständigt bruka evangelium. Men eftersom ingen tar emot den i evangelium framräckta nåden, som inte dessförinnan inser sig vara förtappad i evighet för sina synders skull, måste Lagens predikan gå före och beledsaga evangeliets predikan” (s. 416)

En rätt förkunnelse av lagen verkar ånger över synden, och sann ånger är förhanden när man inte blott fruktar sina synders timliga straff utan vet sig vara evigt förtappad för sina synders skull. Och sann tro föreligger även om det blott är en liten gnista av tron som glöder i hjärtat (SKB, s. 570.)

Då det gäller omvändelsen är det mycket viktigt att undvika två diken. Pieper skriver: ”Vi skulle främja den köttsliga säkerheten, om vi lärde en omvändelse utan samvetskval, och vi skulle – i den mån det beror på oss – driva själarna till förtvivlan, om vi till omvändelsens uppkomst ville räkna mer än förtröstan på den i evangelium tillsagda syndaförlåtelsen” (*Kristen dogmatik*, s. 417).

Viljans bundenhet

Hur skall då evangeliet, det enda som kan frälsa en människa, överräckas till den icke-troende människan så att hon blir en troende människa? Det är själva kärnfrågan i det föredragsämne som jag fått mig tilldelat. Innan jag ger ett svar vill jag emellertid först säga hur evangeliet *inte* skall förkunnas.

Ungdomspastorn i pingstkyrkan från mitt inledande exempel var, antagligen utan att ha reflekterat över det, *arminian* (efter Jakob Arminius, som under det tidiga 1600-talet på reformert mark kritiserade läran om människans totala syndafördärv) - eller med en term mer känd för oss lutheraner, *synergist* (en som hävdar människans samverkan med Gud i omvändelsen). Han tog för givet att människan har fri vilja att besluta sig för att bli en kristen och hela hans ”predikan” bestod i att uppmana åhörarna att omvända sig. Han appellerade till *viljan* och genom känsloladdat tal ackompanjerat av dramatisk musik försökte han hjälpa åhörarna ”på traven” att avgöra sig. Men sådana mänskliga knep kan bara skapa krusningar på ytan, åstadkomma kortvariga psykologiska effekter. Någon verklig omvändelse hade det inte blivit ifall någon skulle ha ”avgjort sig” och gått fram den där kvällen för tio år sedan. Det hade varit ett människoverk, men den nya födelsen verkas av Gud (Joh. 1:3, 3:3 [född ”på nytt” kan lika väl översättas ”född ovanifrån”], 6:29, Ef. 2:1 m.fl.). David Hedegård berättar i ett föredrag om en ung man som år efter år besökt en kristen sommarkonferens och varje år avgjort sig enligt det mönster vi här sett – ”men”, sade Hedegård, ”det hade aldrig blivit någon reda med hans kristendom”.

Hur förhåller det sig då? Hur går pånyttfödelsen till? Vilken roll spelar människan? Sanningen är att människan inte kan göra någonting alls för att få andligt liv. Hon är andligt död (Ef.2:1) och kan ”avgöra sig” lika mycket som en kroppsligt död människa kan fatta beslut och agera på det naturliga livets område. Lika lönlöst som det är att uppmana ett lik att resa sig, att gå dit eller dit är det att uppmana en andligt död människa att komma till Jesus på det sätt som här återgivits. Den naturliga, oomvända människan vill inte ha med Gud att göra. I Rom. 3:10-11 citerar Paulus Ps. 14: ”*Ingen rättfärdig finns, inte en enda, ingen förståndig finns, ingen finns som söker Gud*”. Den naturliga människan står främmande för Gud och Hans ord. Hennes vilja är bunden av satan och därför stöter hon ifrån sig evangeliet när hon hör det: ”En oandlig människa tar inte emot det som

tillhör Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det, eftersom det måste bedömas på ett andligt sätt” (1 Kor. 2:14).

I *Konkordieformeln* läser vi följande om människans ”insats” vid omvändelsen:

"Och i detta hänseende kan man väl säga, att människan icke är som stock och sten. Ty en stock eller en sten gör icke motstånd mot den, som rör den, och förstår och känner icke heller, vad man gör med den, under det att människan med sin vilja gör motstånd mot Herren Gud, intill dess att hon blir omvänd. Likväl är det sant, att människan före omvändelsen dock är en förnuftig varelse med förstånd och vilja, men icke med förstånd i gudomliga ting eller vilja till något gott och frälsningsbringande. Hon kan sålunda, såsom ovan sagts, alls ingenting göra till sin egen omvändelse och är i detta hänseende mycket värre än en stock eller sten, ty hon gör motstånd mot Guds ord och vilja, till dess Gud uppväcker henne från syndens död samt upplyser och förnyar henne" (SKB, s 571).

Orden i Sv. ps. 216:1 ”Mästare, alla söka dig, uppenbart eller förteget” står alltså inte i överensstämmelse med Bibeln. Den Gud de många s.k. andliga sökarna söker är inte den verkliga Guden, den Ende, Sanne Guden, utan avgudar som de själva konstruerar i sina egna hjärnor för att få självbekräftelse. De religiösa eller andligt intresserade moderna hedningarna är lika hårt bundna av satan som ateisterna.

Uppmaningen till omvändelse

Nu tänker säkert flera av er att det ju ändå finns många uppmaningar att omvända sig i Skriften. Genom profeten Hesekiel säger Herren: ”Jag finner ingen glädje i någons död, säger Herren, HERREN. Vänd därför om, så får ni leva” (Hes. 18:32). Johannes Döparen uppmanar: ”Omvänd er, ty himmelriket är nära” (Matt. 3:1). Av dessa och andra befallningar har man dragit slutsatsen att det också står i människans makt att omvända sig. Men det är en felaktig slutsats. Det finns många uppmaningar i Bibeln som det inte ligger i människans makt att uppfylla. Budorden är t.ex. omöjliga att uppfylla. Visserligen kan man i ganska stor utsträckning uppfylla dem på ett yttre sätt. Man kan t.ex. avhålla sig från mord, otukt och stöld men i hjärtat känner man hat, åtrå och avund. Likafullt kräver Gud att vi till fullo, alltså även vad gäller våra hjärtans inställning, skall uppfylla buden (Matt. 5). Vid sidan av dessa skarpa krav sägs det att ingen lyckats uppfylla lagen: ”Alla har syndat och saknar härligheten från Gud” (Rom. 3:23), ”Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda” (Ps. 53:4). Att det uppmanas till något innebär alltså inte att det därmed också är möjligt att utföra. Det här sagda innebär inte att buden är likgiltiga och att vi inte har att följa dem, men det innebär att ingen *de facto* lyckats uppfylla dem.

Men därmed är inte allt sagt om uppmaningen att omvända sig, att komma till Jesus, att tro. När denna uppmaning ljuder i ett sammanhang där lag och evangelium klart förkunnas fungerar den som en *evangelisk inbjudan* att tro, en uppmaning som kan leda till att trons gnista tänds i åhörarnas hjärta. Uppmaningen att tro innebär nämligen inte att du först måste göra någonting för att bli förlåten. Den innebär i stället att du *ingenting alls* skall göra (se Rom. 3:28, Gal. 2:16, Ef. 2:8-9 där tron ställs i *motsättning* till gärningar). Gud begär ingenting av oss. Vi får i stället fritt och för intet ta emot Hans gåva: syndernas förlåtelse, rättfärdiggörelsen, försoningen, evigt liv och salighet.

Evangeliets kallelse kan alltså komma i form av en befallning: vänd om, stå upp! Detta innebär inte att den naturliga människan har förmåga att bestämma sig för huruvida hon skall vända om eller stå upp ty, som vi hörde, ”en oandlig människa tar inte emot det som tillhör Guds Ande. Det är dårskap för henne” (1 Kor 2:14). I det yttre har människan visserligen en någorlunda fri vilja

även efter fallet så att hon kan välja att läsa eller höra Guds ord (SKB 570), men det är alltid evangeliet och den Helige Ande som tänds trons gnista i ett hjärta där lagen gått före så att det förskräckts och bävar över sin synd mot Gud. Den evangeliska uppmaningen att höra och läsa Guds Ord kan alltså leda till omvändelse och en sådan omvändelse är ett under av den Helige Ande genom Ordet. Ordet kommer från Gud och Han ensam är den som verkar i omvändelsen. Denna uppfattning kallas *monergism*.

Finare former av synergism

Det finns nog ingen i denna sal som anser att ungdomspastorn i mitt exempel var en god predikant. Alla som betecknar sig själva som lutheraner har ju lärt sig *Lilla Katekesens* förklaring till tredje trosartikeln:

”Jag tror att jag inte av mitt eget förnuft eller av min egen kraft kan tro på eller komma till min Herre Jesus Kristus, utan den Helige Ande har kallat mig genom evangelium, upplyst mig med sina gåvor, helgat och bevarat mig i den rätta tron...” (SKB, s 366)

Detta är för övrigt egentligen en rätt så märklig bekännelse där man bekänner att man inte kan bekänna Jesus som sin Herre. Det är endast genom den Helige Ande detta är möjligt. Ett bibliskt beläggställe för denna lära är naturligtvis 1 Kor. 12:3: ”Ingen kan säga ’Jesus är Herren’ annat än i kraft av den helige Ande”.

Att det är omöjligt att av egen kraft bli omvänd, eller att man medverkar på ett sådant där beslutsmässigt sätt som i mitt inledande exempel, vill nog som sagt ingen av oss hävda. Men många vill ändå gärna lämna något litet utrymme åt människans vilja, så att hon ändå på något sätt blir delaktig i sin frälsning.

Inom den pietistiska traditionen kan en del med hänvisning till Jer. 20:7 tala om att de som blivit omvända ”lätit sig dragas” av Guds nåd, gjort mindre motstånd än andra eller dylikt. På detta bibelställe talas det dock inte om Jerimias *omvändelse* utan om hans *kallelse till profet*.

Att föra in människans vilja i omvändelsens sammanhang var den äldre Melancthons felaktiga uppfattning. I den fjärde utgåvan av *Loci Communes* från 1543 talar han om tre faktorer som spelar in vid människans omvändelse: ”Här samverkar tre orsaker av goda gärningar: Guds Ord, den Helige Ande och människans vilja som efterkommer och inte spjärnar emot Guds Ord.”

Konkordieformeln lär däremot:

”Före människans omvändelse finnas sålunda blott två verkande orsaker, nämligen den helige Ande och Guds ord, vilket är det Andens instrument, varigenom han verkar omvändelsen. Detta ord bör människan lyssna till, men icke kan hon tro därpå och mottaga det av egen kraft, utan endast genom Guds, den helige Andes, nåd och verkan. (SKB, s 507).

Trots den lutherska bekännelsens ställningstagande finns nedslag av ”mindre motstånds”-tanken i 1878 års katekesutveckling, den senaste som officiellt antagits av Svenska kyrkan. Man har där styckat upp Luthers förklaring till tredje trosartikeln så att den motsvarar de olika leden av det pietistiska schemat ”nådens ordning”: kallelsen, upplysningen genom lagen, upplysningen genom evangeliet o.s.v. Om kallelsen heter det i st. 141: ”Framgången av nådens verk beror av att människan låter sig av den kallande nåden föras till ett rätt bruk av Guds ord”. Men sådana uttryck klassas av *Konkordieformeln* som felaktiga:

"Följande talesätt: Människans vilja är i omvändelsen icke överksam, utan verkar något, och: Gud drager, men han drager den, som är villig, hava införts för att i strid mot läran om Guds nåd framhäva den naturliga fria viljan vid omvändelsen. Beträffande dessa är det av den förut givna utredningen uppenbart, att de icke äro förenliga med den sunda läran, utan stridande mot densamma. (SKB, s 576)"

Katekesförklaringens män utlade vidare Luthers tal om Andens "gåvor" som *lag och evangelium*, så att Luthers ord om att Anden "upplyst mig med sina gåvor" kom att få betyda upplysningen genom lagen och den efterföljande upplysningen genom evangelium (st. 142-145). Men när Luther talar om Andens gåvor tänker Han på det verk Anden utfört i och med kallelens pånyttfödelse, nämligen att Han upplyst människans själ med sin sjufaldiga gåva som omtalas i Jes. 11:2: "Över honom skall HERRENS Ande vila, Anden med vishet och förstånd, Anden med råd och styrka, Anden med kunskap och fruktan för HERREN." Denna Herrens Ande vilade ju över Kristus, men den lyser också upp varje kristens hjärta såsom en sjuarmad ljusstake, en invärtes menorah. Under senmedeltiden var uttrycket "Andens gåvor" närmast en teknisk term direkt kopplad till Jes. 11:2 och det är till denna tankegång Luther knyter an i Lilla Katekesen.

Ett annat vanligt sätt att smyga in synergism i omvändelsen är att säga att människan i normala fall är oförmögen att omvända sig, men att hon i *kallelseögonblicket*, genom Ordets kraft, plötsligt får en förmåga att säga antingen ja eller nej till Guds nåd. Men en sådan uppfattning stämmer inte alls med *Konkordieformelns* framställning:

"Likaledes tro, lära och bekänna vi, att människans icke pånyttfödda vilja icke blott är bortvänd från Gud utan även fientlig mot Gud, så att hon blott har lust och begär till vad som är ont och Gud emot, såsom det står skrivet: 'Människans hjärtas uppsåt är ont allt ifrån ungdomen.' Och vidare: 'Köttets sinne är fiendskap mot Gud, emedan det icke är lagen underdånigt, ej heller kan vara det.' Ja, lika litet som en död kropp kan göra sig själv levande och återgiva sig det lekamliga, kroppsliga livet, lika litet förmår människan, som genom synden är andligen död, uppväcka sig själv till det andliga livet, såsom det står skrivet: 'Då vi voro döda i våra synder, har han gjort oss levande med Kristus.' Därför äro vi icke av oss själva, såsom komme det från oss, 'skickliga att tänka ut något gott, utan detta att vi äro skickliga, det kommer från Gud.' 2 Kor. 3." (SKB, s. 505).

Omvändelsen sker endast genom Anden och ordet, *helt* utan människans medverkan:

"Men Gud, den helige Ande, verkar omvändelsen icke utan medel, utan brukar därtill predikan och Guds ords hörande, såsom det står skrivet i Rom. 1: Evangeliet är en 'Guds kraft' till frälsning. Likaledes: Tron kommer av Guds ords hörande. Rom 10. Och Guds vilja är, att man skall höra hans ord och icke tillstoppa sina öron. I detta ord är den helige Ande närvarande och öppnar människornas hjärtan, så att de, liksom Lydia i Apg. 16, giva akt därpå och sålunda bliva omvända endast genom den helige Andes nåd och kraft. Hans verk allena är människans omvändelse. Ty utan hans nåd är vårt 'viljande och löpande', vårt planterande, sående och vattnande alltsammans förgäves, om han icke 'giver växten', såsom Kristus säger: 'Mig förutan kunnen I intet göra.' Med dessa få ord fränkänner han den fria viljan dess förmåga och tillskriver Guds nåd allt, för att ingen må berömma sig inför Gud. 1 Kor. 9." (SKB, s 505)

Människan ”är och förblir en fiende till Gud, intill dess hon med den helige Andes kraft genom det predikade och hörda Ordet blir av idel nåd utan allt eget åtgörande omvänd, troende, pånyttfödd och förnyad” (SKB, s. 559).

Det är först i och med att människan blivit omvänd som hon har andligt liv och kan ta emot nåden och allt det som hör Guds rike till: ”Ty omvändelsen består i en sådan förändring genom den helige Andes verkan i människans förstånd, hjärta och vilja, att människan genom denna den helige Andes verkan kan mottaga den tillbudna nåden” (SKB, s 576). Nu, som *omvänd*, kan alltså människan ta emot nåden, vilket hon inte kunnat tidigare. Den redan omvända människan tar varje dag i sitt kristna liv emot Guds nåd, som uppehåller hennes andliga liv.

Resultatet av de mot Bibel och bekännelse stridande uppfattningarna har ofta blivit att evangeliet inte kunnat predikas fritt. Istället har åhörarna delats in i grupper utifrån var de befinner sig i salighetsordningen. Predikanten har uppmanat åhörarna till introspektion, att blicka inåt i sitt hjärta och mäta sin andliga ställning gentemot olika kännetecken, och t.o.m. varnat för att tro för tidigt - de olika stadierna av nådens ordning måste ju passeras innan evangeliet kan anammas! Det glada budskapet om frälsning framställs som en *möjlighet* om vissa villkor först har uppfyllts. Men detta skänker inte den bibliska frälsningsvissheten. Det är en grym lära som får omvända människor att tvivla på att de är Guds barn, när de märker att de vill tro men inte märker sin tro och därför inte vågar se sig själva som troende. Evangeliet vill vända våra blickar bort från oss själva till att skåda den korsfäste Frälsaren. Då får vi frid och visshet. Apostlarna sade: ”Jag *vet* vem jag tror på” (2 Tim. 1:12), ”Vi *vet* att vi har gått över från döden till livet” (1 Joh. 3:14, se även 4:13, 5:19).

Känslornas roll vid omvändelsen

Ibland möter man invändningen mot monergismen att människan inte alls är överksam. Hon känner ju och upplever att hon är indragen i en process eller ett skeende: först känner hon sorg eller nöd över synden och sedan glädje och lättnad över frälsningen. Alltså, lyder argumentet, kan inte monergismen, som hävdar att endast Gud handlar i omvändelsen, vara riktig.

Denna invändning är konstlad. Monergismen motsägs inte av att människan är en varelse utrustad med känslor. Människors känslorörelser hotar inte på något Guds suveränitet i frälsningsverket. Att omvändelsen är monergistisk betyder inte att vi inte känner någonting eller att vi sedan, efter omvändelsen, inte skulle *vilja* tillhöra Jesus. Det monergistiska i omvändelsen och människors rörelser ställs inte på något sätt emot varandra i den lutherska bekännelsen:

”När Luther säger, att människan vid sin omvändelse förhåller sig pure passive, d.v.s. alls ingenting själv gör därtill, utan blott lider det, som Gud verkar i henne, så är hans mening icke den, att omvändelsen icke sker utan Guds ords predikande och hörande, och icke heller den, att i omvändelsen ingen ny rörelse uppväcks hos oss genom den helige Ande och inga andliga verkningar påbörjas. Utan han menar, att människan av sig själv eller av sina naturliga krafter icke förmår eller kan bidra något till sin egen omvändelse och att hennes omvändelse är icke blott delvis, utan helt och hållet en verkan, gåva, skänk och gärning av den helige Ande, som verkar och fullgör den med Ordets makt och kraft i människans förstånd, hjärta och vilja tanquam in subjecto patiente, d.v.s. såsom hos den, som intet gör och verkar, utan är passiv och mottager. Detta sker dock icke så, som när en bild hugges ur en sten eller ett sigill intryckes i vax, som därvid ingenting vet, känner eller vill, utan på det sätt, som här kort förut meddelats och förklarats” (SKB, s 577).

En viktig fråga i detta sammanhang är om omvändelsen är en process eller om den är ögonblicklig. Beskrivningen av omvändelsen som något annat än ögonblicklig har kommit till för att föra in en samverkan i omvändelsen.

Med detta naturligtvis inte sagt att en människa inte först skulle kunna bli intresserad av något som rör kristen tro och att hon under en lång tid sedan, under en process, förstår allt mer av vad den kristna tron innebär, upptäcker allt mer av sitt syndafördärv och till slut kommer till tro. Kanske hon heller inte kan ange exakt tid för sin omvändelse, utan endast kan säga att det varit en process.

Detta motsäger dock inte att en människan antingen är andligt död eller andligt levande. En människa som är intresserad av kristen tro, som är medveten om att sitt syndafördärv och att hon står under Guds dom, men som inte tror evangelium, är andligt död. Landshövdingen Felix var en sådan person (Apg. 24:22-27).

Evangelieförkunnelsens teologiska grund: den allmänna rättfärdiggörelsen

Jag har nu talat om hur det *inte* skall predikas när evangeliet, det glada budskapet om frälsning, skall överräckas till människor. Jag har också blottlagt den teologiska grunden till varför vädjanden till människor att avgöra sig eller fatta viljebeslut inte hjälper: Människan är andligt död och bunden i synd tills hon blir född på nytt av Gud, den Helige Ande. En predikan som förnekar frälsningsvisshet och predikar ovisshet i fråga om omvändelsen är inte biblisk. Men nu är det dags att säga något mer positivt om föredragets ämne: ”Lag och evangelium i förkunnelsen med särskild betoning på frälsningstilläggnelsen”.

Eftersom den nya födelsen sker genom Ordet (1 Petr. 1:23, Jak. 1:18) – även vid pånyttfödelsen i dopet (Tit. 3:5) är det Ordet som ger dopet kraft – skall vi nu äntligen besvara frågan hur den evangeliets predikan skall vara beskaffad som överräcker frälsningen åt åhöraren.

När Jesus undervisade Nikodemus om pånyttfödelsen sade Han: ”Liksom Mose upphöjde ormen i öknen, så måste Människosonen bli upphöjd, för att var och en som tror på Honom skall ha evigt liv” (Joh. 3:14-15). Det är den korsfäste Jesus, endast Honom och Hans fullbordade verk (Joh. 19:30) predikanten skall förkunna för att frälsningstilläggnelsen skall ske. Vid denna tilläggnelse kan det inte bli fråga om någon introspektion, ett letande i själen efter andliga rörelser eller spår efter Guds verk. Frälsningen skedde på korset, utanför oss (*extra nos*), och det är på den korsfäste Frälsaren vi måste fästa vår blick om vi någonsin skall bli saliga. Det är också på den Korsfäste den redan troendes blick måste återvända om han vill bli bevarad i tron.

Den teologiska grunden för att kunna presentera evangeliet alldeles villkorsfritt är läran om den allmänna rättfärdiggörelsen (Rom. 3:22b-24, Rom. 4:25, 5:18-19, 2 Kor. 5:21). Med full förvisning om att en frikännande dom i och med Kristi död fällt över hela mänskligheten kan predikanten tillförsäkra alla sina åhörare att deras synder är förlättna. Rosenius ord från dagbeträktelsen för den 31 mars är klassiska:

”Se nu här: Den syndaförlåtelse, den förlossning som här omtalas tillhör varje människa, from och ofrom, troende och otroende. Du får vara hurdan du kan, så är åtminstone dina synder borttagna, utplånade, förlättna, kastade i havets djup. Detta skedde i Kristi dödstimme. Blir du fördömd, så sker det inte för dina synder utan för din otro, för att du håller dig borta från Kristus. Vill du komma till Gud, bli hans egen och få hans nåd, så finns det inget hinder från Guds sida. Du är alltid välkommen.”

I en artikel från Pietisten 1862 skriver Rosenius: ”Det är icke blott en gudomlig sanning, vad några upplysta män velat uttrycka med de orden, att världen är i Kristi död rättfärdiggjord, utan det

är själva den stora huvudsanningen, på vilken våra arma själar måste bli antingen evigt frälsta, genom tron, eller ock evigt fördömda, genom otron”.

Axel B. Svensson skriver om den allmänna rättfärdiggörelsen:

”När en människa får sina ögon öppnade för detta, så tändes tron, och då tillgodoräknar hon sig rättfärdigheten utan egna gärningar. Hon handlar då såsom Gud själv handlar, då han gör den ogudaktige rättfärdig genom att tillräkna rättfärdigheten utan gärningar, Rom.4. Och då människan så tror, rättfärdiggöres hon av tron. Denna individuella rättfärdiggörelse består sålunda däri, att syndaren tar i anspråk den frälsning, som är skedd för alla. (Axel B. Svensson, Nya Väktaren Nr 6 1945).

Av det ovan sagda blir svaret på frågan hur förkunnelsen skall vara vid frälsningstilläggnelsen följande, vilket också är detta föredrags huvudtes:

EVANGELIEFÖRKUNNELSEN SKALL PRESENTERA FRÄLSNINGEN SOM ETT REDAN FULLBORDAT FAKTUM GÄLLANDE HELA VÄRLDEN.

Människan kan säga nej

Det finns ingen automatik i att tron tänds hos de människor som får höra det villkorlösa evangeliet predikas. I *Augsburgska bekännelsen* art. V läser vi: ”Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem, som höra evangelium, frambringar tron, *var och när det behagar Gud* (min kurs.)” Det är Guds verk att en människa kommer till tro, att en människa säger ja till Jesus och frälsningen. Att människan säger nej är däremot endast hennes eget fel, ett resultat av henne synd och ondska. I *Konkordieboken* står det:

”Ty dem, som bli straffade och mottaga sina ’synders lön’, sker ingen orätt. Men i de andra, åt vilka Gud giver och hos vilka han bevarar sitt ord, varigenom de upplysas, omvändas, behållas och bevaras, förhärliagar Gud sin rena nåd och oförtjänta barmhärtighet.

Då vi i denna artikel gå så långt, hålla vi oss på den rätta vägen, ty det står i Hos. 13: ’Att du råkar i fördärv, Israel, det är din skuld, men att du har fått hjälp, det är endast min nåd.’ (SKB, s 667)

Detta är en paradox vi aldrig kan begripa. Den är dock både biblisk och luthersk. Det bästa vi kan göra är att helt enkelt acceptera den utan att förstå den eller försöka komma med ytterligare förklaringar. ”Om vi åter i denna fråga vill stiga för högt och gå utanför denna gräns, så må vi med Paulus lägga fingret på munnen, tänka och säga: ’Vem är du, människa, som vill gå till rätta med Gud?’” (SKB, s 667)

Ett exempel på evangelisk predikan

Hur kan då en predikan se ut där frälsningen överröks åt åhörarna med den allmänna rättfärdiggörelsen som grund? Vad vore ett föredrag kring detta ämne om det inte gavs ett praktiskt exempel? Vi har redan hört ett stycke ur Rosenius dagbetraktelse för den 31 mars, men nu skall avslutningsvis ytterligare ett exempel ges. Vi har nyligen firat påsk och jag vill därför citera Walther från en av hans påskpredikningar:

”När Jesus uppstod från de döda, blev han frikänd från all synd. Men eftersom det inte var för sin egen skull utan för alla människor som Jesus dog, vem var det då som verkligen blev frikänd och förlåten när Jesus uppstod från de döda? Det var alla människor! På samma sätt som Israel triumferade när David besegrade Goliat, så triumferade mänskligheten när Jesus besegrade synd, död och helvete. Vi läser Paulus ord i 2 Korintierbrevet: ’Vi är övertygade om att en har dött i allas ställe, och därför har alla dött’(5:14). Och i Romarbrevet läser vi: ’Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor, så har en endas rättfärdighet för alla människor lett till en frikännande dom som leder till liv’(5:18). På samma sätt som fördömsen över Kristus var en fördömelse över hela mänskligheten, var Kristi betalning en betalning för hela mänskligheten, Kristi liv är nu livet för hela mänskligheten, hans frikännande ett frikännande av hela mänskligheten, hans rättfärdighet hela mänsklighetens rättfärdighet och hans förlåtelse hela mänsklighetens förlåtelse.”

Amen.